

Bayer Zsolt: Még egyszer, utoljára a nagyapámról

2024 február 05. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Nekem pedig nincs gusztusom egy ilyen emberrel nemhogy beszélni, de egy levegőt szívni sem.

Ezt hozta ma a drótposta:

„Sarkadi Zsolt vagyok, a Telex.hu újságírója, és két ügyben fordulok önhöz. Az első egy tisztázó kérdés.

Ön szombaton az Indexnek azt mondta, »2016-ban egy idős rokonom, akit most sem fogok megnevezni, mert a mai napig él, a kezembe adott négy darab levelet. Kettőt ezek közül a nyilas múltja miatt feljelentett nagypám védelmében írt két ember.«

Viszont 1999-ben a Nagypám emlékezete című cikkében így írt: »Két levél fennmaradt a családi archívumban, most én írtam őket. Mindkettőt a Nagyanyámnak, Solti Lenkének írták, ment is velük szegény boldogan a belügybe.« Majd idéz is ezekből a levelekből.

Ha jól értem, ezek szerint abból a négy levélből, amiről most azt mondja, 2016-ban kapta őket, legalább kettő már 1999-ben önnél volt. Mikor kapta ezeket a leveleket?

A másik ügy lényege pedig, hogy szeretnénk önt és Ungváry Krisztiánt elhívni egy stúdióbeszélgetésre, amelyen a múltfeldolgozás lenne a téma. Eljönne egy ilyen rendezvényre?

Válaszait várva, üdvözlettel: Sarkadi Zsolt”

Nos, hát akkor lássuk, most, még egyszer, egyszersmind utoljára.

A Nagypám emlékezete című írásom szerepel a Tündértemető című kötetemben és a Falig érte liberalizmus című kötetemben is. S valóban, ebben az írásban eleveníték fel két levelet, melyeket – édesanyám emlékezete szerint – a nagypám kapott és írt meg. És nem részleteket közlök ezekből a levelekből, hanem teljes egészében idézem mindkettőt – akkor tessék, még egyszer, íme, a két levél, betűhíven. Az első:

„Alulírott ezennel kinyilatkoztatom a következőket: mint községi rendőr 1944-ben, a gettóban voltam állandó szolgálattételre kirendelve. Tudomásom volt arról, hogy dr. Gyimes Károly orvos, nem önként, hanem a gettó betegeinek kérésére és hívására vállalkozott gyógykezelésükre. Egy éjjel hörgésre lettem figyelmes. A gettó egyik férfi lakója (orvos volt) megmérgezte magát. Az esetet nyomban jelentettem a közelben lakó dr. Gyimesnek, aki sietve megjelent és napokon keresztül éjjel is megjelenve, mindent elkövetett, hogy a beteget megmentse. Úgy ennél az esetenél, mint más alkalmakkor is segítségül hívta Mikus László orvostanhallgatót s ennek segítségével, amennyire lehetséges volt, igyekezett a sok beteget ellátni. A gettó területén Gyimes doktor senkinek sem parancsolt és senkivel nem rendelkezett. A súlyosabb betegek ápolásáról úgy gondoskodott, hogy egy-egy egészséges férfit vagy nőt kért fel erre a szolgálatra. Sem a férfiak, sem a nők megmotozásában, sem közvetve, sem közvetlenül a legcsekélyebb szerepe nem volt. A motozás az orvos személyétől függetlenül folyt le, felülre került utasítás alapján. Amikor a gettó lakóinak elszállítására került sor, a négy legsúlyosabb állapotban lévő betegnek az elszállítását az orvos nem akarta megengedni. Tiltakozását azonban semmibe véve ezeket kocsira rakva kivitték a pályaudvarra. Elég hosszú időn keresztül volt alkalmam dr. Gyimes Károly gettóbeli működését megfigyelni s nyugodt lelkiismerettel állítom, s esküvel is hajlandó vagyok mindenkor megerősíteni, hogy nevezett orvos tőle telhetően mindent elkövetett a szenvedések enyhítésére.” (olvashatatlan aláírás)

A másik:

„Kedves Lenke!

Leveledet kissé megkésve kaptam meg, mert közben Budapestre költöztünk. Kérésednek szívesen teszek eleget, annál is inkább, mert még élénken eszemben van az a segítség, amit a borzalmas időkben Karcsi családommal szemben tanúsított. Boldogult Édesanyám a gettóból írt leveleiben többször említette, hogy férjed és családod a legnagyobb készséggel állnak rendelkezésükre. Én tehát a magam részéről férjednek nagy hálával tartozom, úgy is, mint embernek, úgy is, mint orvosnak. Remélem, hogy Karcsinak rövidesen sikerülni fog magát tisztáznia, amit szívvel kívánok. Egyébként közölhetem, hogy Gyuri, egy hete érkezett meg hadifogságból, úgy hogy most

képzelheted, milyen boldog vagyok. Kívánom neked, hogy te is minél előbb kerülj ismét össze Karccsival. Édesapáddal együtt az egész családot üdvözlöm.

Klein Györgyné Mária”

Ez az a két levél.

Mindkettő felvet kérdéseket.

Például a községi rend?r akkor egészen biztosan nem volt a rendszer kegyeltje és kedvence. Miért nem mártotta be vajon nagypámat? Nem lett volna neki is egyszer?bb, ha szörny?ségeket állít dr. Gyimesr?l, például így kibővítve saját „felel?sségét” abban, hogy a gettóban volt rend?r azokban a borzalmas id?kben? Mi érdeke f?zdött ahhoz, hogy jó színben tüntesse fel a nagypámat?

Lehet, hogy egyszer?en igazat mondott?

Aztán itt van ennek a rend?rnek a motozásokról tett vallomása: „Sem a férfiak, sem a nő?k megmotozásában, sem közvetve, sem közvetlenül a legcsekélyebb szerepe nem volt. A motozás az orvos személyét?l függetlenül folyt le, felülr?l kapott utasítás alapján.”

Tehát: e levél alapján a motozások (az a bizonyos „hüvelyi motozás” is) felülr?l kapott utasítás alapján történt, és a katoniorvos nagypám nem vett részt ezekben, legalábbis a rendelkezésemre álló egyik tanú vallomása szerint. Hogy „betanította”? Mégis, ki tanította volna be, ha nem egy orvos? És vajon kiknek tanította be? Remélhet?leg bábáknak vagy nő?vérének. S hogy ezt miért gondolom, miért remélem?

Nos, Akkor most ideje megemlítenem egy másik – igazi – történész hozzám intézett levelét is, aki az ügy kirobbanása után ezt írta nekem:

„Kedves Zsolt! Talán emlékszel még rám. (...) Azért írok most Neked, mert elolvastam Ungváry »kolléga« irományát a Telexen, mely nagypáddal foglalkozik. Kérlek olvasd el egy másik (idézőjel nélküli) kolléga tanulmányát, (...) egy hódmez?vásárhelyi tisztiorvos ügyét. Dr. Ivánka Zoltánt a f?nöke, a tiszt i? orvos utasította, hogy lássa el a gettóba küldend? nő?k bábák által végzett »genitális vizsgálatának« szakmai ellen?rzését. Tehát utasításra, kényszerb?l végezte a munkáját. A »vizsgálatot« nem személyesen ?, hanem a kirendelt bábák (szülészn?k) végezték! Ez – a szakirodalom szerint – máshol is így történt. Egyébként néhány, deportálásból visszatért, bosszúszomjas nő elképeszt? vádakkal jelentette föl. Más, a becsületességüket meg?rzött nő?k pedig azt tanúsították, hogy tisztességesen viselkedett. Végül dr. Ivánkát bizonyítékok hiánya miatt fölmentették.

Bár nem ismerem a nagypád népbírósi aktáját, meggy?zdésem, hogy vele is hasonló történhetett. Bosszú áldozata lett. (...) Ami az állambiztonsági szervezést illeti, sok szervezési ügyet ismertem meg az elmúlt másfél évtizedben. Több kollégámmal is beszélgettem, és egyetértünk abban, hogy az ügynökbeszervezések az esetek többségében zsarolással történtek meg. És ha nem maradt fenn az illet? munkadossziéja (amelyben a jelentéseit gy?jtötték össze), nem lehet tudni, hogy az illet? ártott-e bárkinek. Nagypád dosszióját nem ismerem, de kiragadott idézetekkel – amelyeket Ungváry m?vel – semmire nem lehet menni...

Összefoglalva: én szakmai szempontból (és emberileg is) végtelenül aljas irománynak tartom a »tanulmányt«.”

Ezt írta nekem egyik történész barátom, és mivel elküldte nekem a másik történész kolléga írását, elolvastam azt is – mit mondjak, tanulságos. Akinek van rá ideje és kedve, elolvashatja a [Bonus Nuntium](#) cím? online folyóiratban, amely a Koszta József Múzeum kiadványa. Címe: Ideális b?nbakok? Két hódmez?vásárhelyi orvos meghurcolása 1944 után.

A [nagypám múltját](#) kikutató „történész” szerint a nagypám védelmében írt levelek amúgy hiteltelenek, mert olvashatatlan az aláírásuk.

Nos, a második levelet „Klein Györgyné Mária” írta. Ott az aláírása. A hadifogságból hazatért férje pedig „Gyuri”. Elég olvasható nevek ezek, csakúgy, mint a községi rend?r levelében említett Mikus László orvostanhallgató. Vajon ? például él-e még? Minden bizonnyal nem. De a leszármazottai élnek? S ha igen, mire emlékeznek, mit tudnak ezekr?l a borzalmas id?kr?l? S mivel Klein Györgyné Mária a levelét „Kedves Lenke” megszólítással kezdi, nincs kétségem, miszerint e levél a nagyanyámnak, Solti Lenkének íródott. Persze megkérdezhettem volna ?t is,

de sajnos úgy tíz évvel születésem előtt meghalt, így erre nem volt lehetőségem. De ezek a levelek léteznek, és bár a „történész” szerint hiteltelenek, nekem akkor hitelesek voltak. S mi tagadás: most is hitelesek. És boldogsággal töltöttek el, és büszke voltam elolvasásuk után a nagypámra, aki e levelek tanúsága szerint a kiskörsői gettó orvosaként emberként viselkedett.

Amúgy pedig, csak érdekességképpen jegyzem meg: egyszer jártam a történelmi hivatalban, mégpedig azért, hogy a rólam szóló jelentéseket kikérjem. Ugyanis éltem a gyanúperrel, hogy a rendszer a Fidesz-alapító tagokra nyilván ráállította a titkosszolgálatát. Nos, néhány rólam írt jelentést kaptam, ezek egyikében pedig ezt olvashattam: az apám Münchenben él, disszidens sebészorvos. Nahát! Addigi életemet úgy éltem le, hogy édesapám operatív, soha nem disszidált, hanem velünk élt haláláig Budapesten és a Balatonnál. Vagyis a nyolcvanas évek végén, amikor már nem volt élet-halál kérdése az ilyesmi, egy besúgó fantasztikus dolgokat költött a családomról, nyilván azért, mert jól nézett ki, hogy a Fidesz-alapítók között van egy disszidens fia is.

Persze még az is lehet, hogy a „történész” majd kikutatja, ez a jelentés teljesen hiteles, és én tudtam rosszul.

Mindenesetre ha rólam 1988-ban, 89-ben ilyeneket írtak, akkor vajon akkor, azokban az iszonyatos időkben milyen vallomások, milyen jelentések születhettek, és vajon milyen szempontok alapján tekinthetjük az egyiket hitelesnek, a másikat hiteltelennek? A „történész” szempontjai világosak: ami nagypámat menti vagy jó (jobb) színben tünteti fel, mind hiteltelen, ami szörnyetegként ábrázolja, mind hiteles. De azért vannak talán más szempontok is – például hogy a vallomást tévő, deportálásból visszatérő nők és asszonyok közül ki akart bosszút állni (ami legalább érthető valamelyest), és ki maradt meg a tisztesség és igazmondás talaján.

Nos, a „történész” biztosan nem. De mivel? soha nem állt a tisztesség és az igazmondás talaján, talán mégsem? az etalon. Csak emlékeztetnék: ez az ember volt az, aki egy hetvenes években írott besúgói jelentés alapján minden skrupulus nélkül le merete írni, hogy a háromgyermekes, nős, boldog házasságban élő KDNP-s politikus, Harrach Péter homoszexuális. Miközben egy nyolc általánost végzett építőipari segédmunkás, aki végigélte azokat az évtizedeket, pontosan tudja, hogy ilyeneket kizárólag lejárato szándékkal írogattak akkoriban.

Persze a „történész” is tudja.

Csak hát ez az alak az egyik leggátlástalanabb, legocsmányabb gazember, aki feltűnt itt az elmúlt években.

De ez (is) mindegy.

A lényeg: az imént idézett levelek azok, amelyek bekerültek az említett köteteimbe.

Aztán tizenhét évvel később, 2016-ban, egy ünnepi családi összejövetelen egy idős rokonom „kiegészítette” e leveleket azokkal a nem elhanyagolható részletekkel, miszerint a nagypám nyilas volt, majd megmutatott még két jelentést is, melyeket nagypám írt, immáron a kommunista titkosszolgálatnak, vagyis 2016-ban megtudtam, hogy a nagypapa nyilas volt, majd a kommunisták besúgója lett.

Azért egy ilyen információtól a nagypámról addig bennem élő kép kapott egy „vajszerű árnyalatot”. Nem olyan bonyolult ám ez, csak egy egészen kicsi empátia és tisztesség kellene a megértésükhöz. Ami azon az oldalon nincsen. Így aztán mi marad? Az marad, hogy mániákusan keresitek az „ellentmondásokat”, s e nagy igyekezet során olyasmikre bukkantok, miszerint azt mondtam, egy évben kétszer találkoztam a nagypámmal, ugyanakkor azt is írtam, hogy „imádtam odajárni”, a nagy, polgári lakásba. Ezek a ti ellentéteitek. Mert hát igen, ott, ennél a nagypámnál töltöttük a húsvétkorokat, és merészelek emlékezni egy nagy, négy méteres belmagasságú lakásra, ahol ráadásul a nagypám nem ültetett a térdére, s nem kezdett el hosszú mesébe arról, miszerint „tudod, kisunokám, én annak idején nyilas voltam, aztán kommunista besúgó lettem”. Valószínű, ha így tett volna, nem imádtam volna annyira odajárni. De ehelyett húsvétkor a hatalmas nagykanizsai lakásban eldugták a „nyuszi tojta” ajándékokat, s mi, unokák fél napig azokat kutattuk-kerestük, elég jó móka volt.

Amúgy szögezzük le: most azt sem tudom megmondani, a születésem előtt jó tíz évvel meghalt nagypám hagyatékából előkerült két levél azonos-e a másik kettővel. Elbizonytalanodtam. Már csak azért is, mert a „történész” hivatkozása szerint azok azért hiteltelenek, mert olvashatatlan az aláírásuk, viszont az idézett levelek egyikén ott van az aláírás. És a „történész” biztosan nem hazudik...

Végezetül pedig ismételjük meg: ez a „történész” azt állítja, hogy a kilencéves koromban meghalt nagypám – akit évente kétszer láttam – miatt vagyok az, aki. Ha jól sejtem, akkor tehát „nyilasávós”. Megértettem. Aztán ezt

habosítják azóta, a Telex már eljutott a genetikáig is. És egy pillanatra képzeljük el, mit mondanának ugyanezek, ha mi, ezen az oldalon bárki?l megfogalmaztuk volna, hogy a felmen?i miatt az és olyan, aki és amilyen. Gyurcsány a tolvaj alkoholista apja miatt, Vásárhelyi Mária szintúgy az apja miatt, akinek cikkei maguk voltak a halálos ítéletek – olvassák el egyszer, hogyan írt a pócspetri papról –, Pet? Iván, akit egy moszkvai rabkórházban agyonvert Bethlen István egykori villájából vitt iskolába a fekete belügyes autó, mert apja, Pet? László ÁVH-s ?nagy és vallatótiszt oda költözött be egy szép napon, Bauer Tamás, akinek apja, az ÁVH-s vallatótiszt kiérdemelte a „körmös Bauer” nevet vagy éppen Dobrev Klára, aki Apró Antal tömeggyilkos kommunista f?funkcionárius unokája, s aki a nagypapát firtató kérdésre annyit válaszolt, hogy neki csak a nagypapája, aki kedves volt, és akivel sokat játszott.

Tegyük hozzá: mélyen emberi és érthet? válasz ez.

S különösen az lenne, ha Dobrev Klára nagypapa unokájának kilencéves korában meghalt volna. De nem halt meg. A rendszerváltás után halt meg, ágyban, párnák közt. De még Péter Gábor is ágyban, párnák közt pusztult el – a rendszerváltás után.

És a „történész” itt sem áll meg. Belekeveri koncepciójába családom másik ágát is, miszerint én egy olyan házban n?ttem fel, ahol születésem el?tt húsz évvel sok nyilas lakott. Egy „nyilaskeltet?ben” n?ttem fel szerinte, és hát, én, ezért...

S még azt is ki tudja mondani, hogy mivel a nagypapám születésem el?tt három évvel tiltott abortuszt végzett, ezért nekem illenék abortuszpártinak lennem.

Nos, aki ilyesmiket képes mondani, az nem egyszer?en egy aljas, mocskos, gátlástalan gazember. Mert az ilyen állítások megtételének ez csak szükséges, de nem elégséges feltétele. Aki ilyesmiket képes mondani, annak súlyos betegnek is kell lennie.

Nekem pedig nincs gusztusom egy ilyen emberrel nemhogy beszélni, de egy leveg?t szívni sem.

Akivel nekem ezekr?l a dolgokról beszélhatalóm lenne a családomon kívül, az a halott nagypapám. Megkérdezném t?le, hogy a purgatóriumban van-e vagy a pokolban. S a válasz már önmagában eligazítana sok mindent?l. De azért azt is megkérdezném t?le, hogy tudod, nagypapa, kilencéves voltam, amikor meghaltál, most hatvanegy vagyok, és éppen most olvassák a fejemre a te b?neidet aljas, mocskos, gátlástalan gazemberek, s a lehangosabban azok, akik a múlt rendszer legnagyobb b?nösei és m?ködtet?i voltak, akiknek te a jelentéseidet írtad, akik téged megszaroltak, akik a te jelentéseid alapján esetleg döntöttek életekr?l és halálokról, ?k vagy ezeknek az ivadékai, mondd, nagypapa, miért? Miért tetted? Miért nem lehettél er?sebb? Mert lekaptak a tíz körmödr?l, nagypapa?

És amúgy mit szólsz ehhez az egészhez?

(Ui.: S miel?tt elfelejtem: ebben az egész iszonyatban talán egyetlen egy tisztázható kérdés van: bementem-e a történelmi hivatalba, és kikértem-e a nagypapámról szóló iratokat vagy sem? Például Sarkadi Zsolt bemehetne, és megkérdezhetné. Sok mindenre választ kapna ahelyett, hogy álságos, ócska e-maileket küldözget nekem.)

Borítókép: Bayer Zsolt (Fotó: MTI/Koszticsák Szilárd)

Bayer Zsolt - www.magyar nemzet.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
